МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Навчально-науковий медичний інститут
Кафедра екології

ЗАТВЕРДЖУЮ"
Перший проректор
Юрій КОТЛЯР
"___" _____ 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ПЕРЕДДИПЛОМНА ПРАКТИКА

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Галузь знань: Е Природничі науки, математика і статистика
Спеціальність: Е2 Екологія
Освітня програма: Екологія та охорона навколишнього середовища

Розробник	Людмила ГРИГОР'ЄВА
Завідувачка кафедри розробника	Людмила ГРИГОР'ЄВА
Гарант освітньої програми	Олена МІТРЯСОВА
Деканка ННМІ	Олена КУЗНЕЦОВА
Начальниця НМВ	Олена ПОСТИКІНА

Миколаїв – 2026 рік

Розділ 1. ОПИС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Найменування показника	Характеристика ОК	
Найменування дисципліни	Переддипломна практика	
Галузь знань	Е Природничі науки, математика і статистика	
Спеціальність	Е2 Екологія	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма	Екологія та охорона навколишнього середовища	
Рівень вищої освіти	Магістр	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	6	
Навчальний рік	2026-27 р.р.	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	3	4
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	4,5/135	
Структура курсу: – лекції – семінарські заняття – самостійна робота студентів	 - -	
Відсоток аудиторного навантаження	-	
Мова викладання	Українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)		
Форма підсумкового контролю	Диференційований залік	

Розділ 2. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОНАННЯ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Переддипломна практика є складовою програми підготовки здобувачів вищої освіти на другому (магістерському) рівні підготовки. Вона становить важливу та обов'язкову ланку в підготовці висококваліфікованих фахівців до майбутньої діяльності за фахом, забезпечуючи їх відповідність зростаючим вимогам роботодавців та власну конкурентоспроможність на ринку праці.

Переддипломна підготовка забезпечує закріплення теоретичних знань, а також набуття, вдосконалення і розширення професійних компетентностей, необхідних для успішної роботи. Вона надає здобувачам науково-практичний досвід діяльності за фахом, сприяє формуванню наукового підходу щодо формування професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень та розв'язання проблем у сфері професійної діяльності, науки, розширення та переоцінки вже існуючих знань і професійної практики. У процесі проходження переддипломної практики здобувач вищої освіти в установі (організації), яка може виступати стейкхолдерами, набуває досвід застосування наукових методів на практичних прикладах.

Під час проходження практики здобувач вищої освіти повинен виконати самостійне наукове дослідження, творчо застосовуючи теоретичні знання, набуті під час навчання, для вирішення широкого кола аналітичних та сучасних завдань.

Метою переддипломної практики є формування у здобувачів системи знань і набуття практичних навичок щодо професійних компетентностей, необхідних для інноваційної, педагогічної, науково-дослідної діяльності з розробки та впровадження новітніх розробок, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику для розв'язку наукових задач в сфері екології з дотриманням норм академічної доброчесності і врахування соціальних, економічних та екологічних, правових аспектів.

Завдання переддипломної практики:

- узагальнення й удосконалення здобутих знань, практичних умінь і навичок в галузі екології та охорони навколишнього природного середовища,
- оволодіння професійним досвідом з метою підготовки до самостійної трудової діяльності,
- збір матеріалів для виконання кваліфікаційної роботи магістра.

Для опанування системою науково-практичних умінь та вирішення певних задач діяльності при здійсненні науково-практичних функцій здобувач

повинен:

- виконувати індивідуальне завдання, видане науковим керівником та узгоджене з завідувачем кафедри;
- на підставі опрацьовування навчальної та науково-педагогічної літератури обґрунтовувати наукові висновки, надавати професійні рекомендації, застосовувати знання при формуванні заходів щодо вирішення сучасних питань екології та дотичні до них міждисциплінарні проекти;
- розуміти основні закономірності розробки, обґрунтування та впровадження технологій в галузі природничих наук та застосування їх в міждисциплінарних проектах в різних сферах діяльності установ, закладів;
- систематизувати матеріали літературного огляду для написання дипломної роботи;
- оформити звіт з проходження науково-педагогічної практики, захистити його.

вміти:

- використовувати фундаментальні закономірності у професійній діяльності;
- застосовувати наукові методи при обробці даних наукових досліджень в галузі природничих наук;
- дотримуватись етики наукових досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-практичній діяльності.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє освітня компонента (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами стандарту ВО переддипломна практика забезпечує набуття здобувачами *компетентностей:*

- *інтегральна*: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов та вимог.

Спеціальні (фахові) компетентності	
К09	Обізнаність на рівні новітніх досягнень, необхідних для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.
К10	Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні екологічних проблем.
К11	Здатність до використання принципів, методів та організаційних процедур дослідницької та/або інноваційної діяльності.
К12	Здатність застосовувати нові підходи до аналізу та прогнозування складних явищ, критичного осмислення проблем у професійній діяльності.
К13	Здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефахівців.
К14	Здатність управляти стратегічним розвитком команди в процесі здійснення професійної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.
К16	Здатність до самоосвіти та підвищення кваліфікації на основі інноваційних підходів у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.
К18	Здатність оцінювати рівень негативного впливу природних та антропогенних факторів екологічної небезпеки на довкілля та людину.
Програмні результати навчання	
ПР02	Знати та розуміти фундаментальні і прикладні аспекти наук про довкілля
ПР04	Знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проектів в умовах суперечливих вимог
ПР05	Демонструвати здатність до організації колективної діяльності та реалізації комплексних природоохоронних проектів з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень.
ПР08	Уміти доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу.
ПР09	Знати принципи управління персоналом та ресурсами, основні підходи до прийняття рішень в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.
ПР12	Уміти оцінювати ландшафтне і біотичне різноманіття та аналізувати наслідки антропогенного впливу на природні середовища.
ПР13	Уміти оцінювати потенційний вплив техногенних об'єктів та господарської діяльності на довкілля.
ПР14	Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах.
ПР16	Вибирати оптимальну стратегію господарювання та/або природокористування в залежності від екологічних умов.
ПР17	Критично осмислювати теорії, принципи, методи і поняття з різних предметних галузей для вирішення практичних задач і проблем екології.
ПР19	Уміти самостійно планувати виконання інноваційного завдання та формулювати висновки за його результатами.
ПР20	Володіти основами еколого-інженерного проєктування та еколого-експертної оцінки впливу на довкілля.

Розділ 3. ЗМІСТ ТА ЕТАПИ ПРАКТИКИ

Етапи практики	Години	Підтверджуючи документи
Початковий: - узгодження з науковим керівником та керівником практики від університету бази практики (заклад, установа, кафедра); - отримання індивідуального завдання та календарного плану для переддипломної практики за специфікою структури установи/закладу бази практики; - інструктаж з техніки безпеки; - заповнення індивідуального завдання.	30	Наказ про проходження переддипломної практики, індивідуальне завдання на практику
Основний: - ознайомлення з необхідною документацією бази практики; - виконання запланованої навчальної, методичної і інших видів робіт на базі практики протягом навчального року; - підготовка доповідей на семінарах, конференціях, статей за науковою тематикою тощо.	85	Звітні документи, фахові статті, тези
Кінцевий: - оформлення звіту з переддипломної практики; - захист звіту з переддипломної практики	20	Звіт про переддипломної практики
Всього	135	

Під час проходження преддипломної практики передбачені консультації здобувача з науковим керівником, завідувачем бази практики (кафедри) та керівником практики. Консультації є обов'язковими на початковому і кінцевому етапах переддипломної практики, за потребою на основному етапі щодо узгодження видів роботи здобувача тощо.

Індивідуальні завдання.

Під час проходження практики кожний студент виконує індивідуальне завдання, яке повинно сприяти більш глибокому вивченню окремих природоохоронних питань і питань, що пов'язані з організацією та управлінням екологічною діяльністю виробництва.

Індивідуальні завдання включають:

- опрацювання наукової та спеціальної літератури щодо теми дипломної роботи;
- елементи наукових досліджень відповідно до програми науково-дослідної роботи і власного дослідження за дипломною роботою..

Індивідуальні завдання видає керівник практики/ Тематика завдань повинна бути актуальною, мати практичну цінність як для певного виробництва, так і для студента-практиканта. При виконанні індивідуального завдання студенти можуть використовувати технічну літературу, матеріали науково-дослідної роботи в установі, матеріали найкращого вітчизняного та закордонного досвіду з організації та управління екологічною діяльністю в установах, а також результати власних досліджень.

Розділ 4. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Навчально-методичне керівництво практики забезпечує кафедра екології. Здобувачів направляють на практику відповідно до наказу, який готує керівник практики кафедри екології за два тижні, узгоджує із завідувачем кафедри, а за тиждень до початку терміну проходження практики подається ректорові до підпису.

Базами практики можуть виступати:

- підрозділи (відділи) з екології на підприємствах;
- навчальні заклади,

- наукові установи,
- наукові підрозділи ЧНУ імені Петра Могили, зокрема Науковий центр прикладних екологічних досліджень та радіаційної безпеки ЧНУ імені Петра Могили https://chmnu.edu.ua/naukovij-tsentr-prikladnih-ekologichnih-doslidzhen-i-radiatsijnoyi-bezpeki-nts-pedrb/.

До практики допускаються студенти, які успішно пройшли відповідний підсумковий контроль (залік, іспит) з дисциплін, передбачених навчальним планом, та не мають заборгованостей.

Підставою для проходження практики є:

- *довгострокова угода* між ЧНУ імені Петра Могили і базою практики;
- *наказ ректора* ЧНУ імені Петра Могили.

Для забезпечення переддипломної практики кафедра екології має ряд угод з установами та організаціями, які представлено на сайті https://chmnu.edu.ua/ugodi-pro-spivpratsyu-2

Розділ 5. АТЕСТАЦІЯ З ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Після проходження практики, але не пізніше ніж у встановлений наказом термін, студенти повинні подати на кафедру необхідну документацію:

 індивідуальне завдання на практику (заповнене, з підписами та печатками),

 звіт (з додатками до звіту).

Звіт здобувач здає керівнику практики від університету на перевірку. Захист звіту, проводиться в останні дні практики.

Звіт здобувача повинен включати:

1. Представлення індивідуального завдання для переддипломної практики за специфікою структури установи/закладу бази практики та календарного плану проходження практики.
2. Паперовий варіант звіту з переддипломної практики, який містить:

- вступну частину (результат ознайомлення з документацією закладу/установи бази практики);
- основну частину (огляд літературних джерел за темою дипломної роботи);
- висновки щодо проходження переддипломної практики на базі практики.

Загальний обсяг звіту з переддипломної практики – 12-20 стор.

Додатково представляються:

- статті, тези доповіді: текстові матеріали для виступу на науковому семінарі, конференції тощо за проблемною тематикою закладу/установи бази практики;
- звітні документи щодо навчальної, методичної, організаційно-виховної, профорієнтаційної та іншої видів робіт, які виконані аспірантом протягом навчального року;
- заявки на винахід, патент, на авторське право на твір тощо.

Загальні вимоги до структури та оформлення звіту з науково-педагогічної практики

1. Структура звіту

Звіт про проходження переддипломної практики повинен включати наступні структурні елементи: індивідуальне завдання (додаток А), титульний аркуш (додаток Б), зміст, вступ, основна частина (результати і аналіз виконаного плану робіт), висновок, список використаних джерел, додатки (при необхідності).

2. Вимоги до змісту основних розділів звіту:

Звіт повинен бути надрукований на комп'ютері через 1,5 інтервалу шрифтом Times New Roman, кегль – 14, розміри полів: верхнє, ліве і нижнє – 20 мм, праве – 10 мм. Кожен розділ звіту, починаючи з змісту, необхідно починати з нового аркуша. Кожен розділ нумерується. Рекомендований обсяг звіту – 25-30 сторінок формату А4. У звіт можуть бути включені додатки, обсягом не більше 2 сторінок, які не входять в загальну кількість сторінок звіту.

Титульний аркуш оформлюється відповідно до ДСТУ. Перенесення слів на титульному аркуші не допускається. Крапка в кінці заголовка не ставиться.

У список використаних джерел включається література, що склала дійсну базу роботи,

не менше 10 джерел, в тому числі нормативні акти, інформація електронних видань. Нумерація джерел проводиться за алфавітом.

Розділ 6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Звіт з переддипломної практики, який виконаний відповідно до визначених вимог, допускається до захисту. На захисті здобувач повинен розкрити основний зміст виконаної роботи на базі практики, виділити проблемні аспекти, обґрунтувати свої висновки, відповісти на запитання керівника практики. Остаточна оцінка за звіт виставляється за результатами захисту.

Остаточна оцінка залежить від того, як:

- здобувач представить результати по кожному з видів роботи під час захисту;
- здобувач відповідає на питання щодо змісту звіту з переддипломної практики;
- здобувач якісно виконав всі заплановані види робіт.

Якість виконання оцінюється за критеріями:

- науковий рівень роботи;
- практичний напрями роботи;
- самостійність здобувача у виконанні запланованих видів робіт;
- оформлення матеріалів звіту з практики, додатків тощо.

За результатами захисту звіту з науково-педагогічної практики аспірант отримує оцінку («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»), яку керівник практики виставляє в екзаменаційну відомість.

Оцінку «відмінно» отримує здобувач, у якого правильно оформлений звіт з практики, що має цільову спрямованість стосовно видів робіт, містить практичний результат, висновки про позитивні моменти і недоліки, пропозиції щодо усунення недоліків.

Оцінку «добре» одержує здобувач за звіт, у якому виконані всі зазначені вимоги, але є деякі недоліки методичного характеру, недостатньо аргументовані висновки й пропозиції. Звіт має бути виконаний правильно.

Оцінку «задовільно» отримує здобувач, у якого звіт містить недостатньо елементів обґрунтування виконаної роботи, неглибокий аналіз, висновки і пропозиції погано аргументовані.

Здобувач, який отримав незадовільну оцінку, не допускається до диференційованого заліку з даної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	**A**	відмінно	зараховано
82-89	**B**	добре	
75-81	**C**		
67-74	**D**	задовільно	
60-66	**E**		
35-59	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	**F**	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними нормативно-правовими актами України та внутрішніми нормативними документами університету:

- Про академічну доброчесність: Закон України від 18.12.2025 № 4742-IX (введений в дію 31.07.2026). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text
- Етичний кодекс Чорноморського національного університету імені Петра Могили. URL: https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/Etichnij_kodeks.pdf
- Положення про академічну доброчесність у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили. URL: https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/Polozhennya_pro_akademichnu_dobrochesnist_u_CHNU_imeni_Petra_Mogili.pdf
- Положення про запобігання плагіату та порядок його виявлення в академічних текстах в Чорноморському національному університеті імені Петра Могили URL: https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/Polozhennya_pro_zapobigannya_plagiatu_-1.pdf.
- Політика використання технологій штучного інтелекту в Чорноморському національному університеті імені Петра Могили. URL: https://chmnu.edu.ua/politika-vikoristannya-tehnologij-shtuchnogo-intelektu-v-chornomorskomu-natsionalnomu-universiteti-imeni-petra-mogili/

Розділ 7. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Академічна доброчесність: інформаційний бюлетень: https://www.skeptic.in.ua/bulletin/
2. Верховна Рада України : офіційний веб-сайт : Бібліотечно бібліографічні ресурси : Бібліографічний моніторинг. Режим доступу до електронних документів : http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/index.
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : Система каталогів і картотек. Режим доступу до електронних документів : http://www.nbuv.gov.ua/db/library_db.html.
4. Положення «Про проведення практики в ЧНУ імені Петра Могили» chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/Polozhennya_pro_provedennya_praktiki_v_CHNU-1.pdf
5. Сайт Міністерства освіти і науки України. URL: https://mon.gov.ua/ua

Додаток А

Зразок оформлення індивідуального завдання та календарного плану

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Індивідуальне завдання на практику

_____***Переддипломна***_____
(вид і назва практик

студента _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Інститут, факультет, відділення___Навчально-Науковий Медичний інститут_____

Кафедра __екології _____

Рівень вищої освіти___*Другий (магістерський)*_____

Спеціальність (напрям підготовки)___*Е2 ЕКОЛОГІЯ*

6_ курс, група _621м__

Календарний план проходження практики

№ з/п	Завдання
1	
2	
3.	

Керівники практики:
від ЧНУ ім. Петра Могили_____ ____**_____**

від підприємства, організації, установи _____ _____

Студент_____

(прізвище, ім’я, по батькові)

прибув на підприємство, організацію, установу

Печатка
підприємства, організації, установи „ ” 2026 року

_____ __керівник_____
(підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи

Печатка
Підприємства, організації, установи “ ” року
_____ __керівник_____

(підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Відгук і оцінка роботи студента на практиці

_____
(назва підприємства, організації, установи)

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Керівник практики від підприємства,
організації, установи _____ ___ _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Печатка

«_28_____» _____09_____ 2026 року

Висновок керівника практики від ЧНУ імені Петра Могили про проходження практики

_____
_____
_____

Дата складання заліку „____”_____2025__року
Оцінка:
за національною шкалою_____
(словами)
кількість балів _____
(цифрами і словами)
за шкалою ECTS _____
Керівник практики від ЧНУ ім. Петра Могили
_____ _____.
(підпис) (прізвище та ініціали

***Примітка**: Індивідуальне завдання – перший аркуш у звіті студента (двосторонній при роздрукуванні)*

Додаток Б

Зразок титульного листа

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

Навчально-науковий медичний інститут

Кафедра екології

ЗВІТ

про проходження переддипломної практики

здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти

ПІБ _____

Ступінь вищої освіти: магістр
Галузь знань: Е Природничі науки, математика і статистика_____
Спеціальність: Е2 Екологія_____
Освітньо-професійна програма: Екологія та охорона навколишнього середовища

«ПОГОДЖЕНО»
Завідувач кафедри екології
доктор _____наук, професор
_____
ПІБ

Керівник практики від кафедри _____:

_____
ПІБ

Миколаїв – 202_